

A felvidéki magyar habitus és fejlődésének hátterei

XIX. rész

„Boldogasszony Anyánk, / Régi nagy Pátrónánk! / Nagy ínségben lévén, / Így szólít meg imánk: / Mennyszágodból édes hazánkból / Ne feledkezzél el / Szegény magyarokról!”

Igen kedves olvasó, jómagam is tudatosítom már vagy huszonöt éve, hogy baj van a szöveggel. S azért tudatosítom, mert azon 1991-ben Ján Sokol nagyszombati érsek jóváhagyásával kiadott imakönyvben szerepel e szöveg, melyet jóhiszeműségében a gimesi nagymama adott nekem, unokájának, kisiskoláskorom elején. Négy évszázados katolikus néphimnuszunk, a „rég magyar himnusz” ez imakönyvben szereplő szövege ismerősen hat, de a magyar katolikus fülnek mégis sértően szokatlan. Ki a tettes?

Ki az önjelölt költő, aki a földi pályáján magas egyházi székbe emelkedve úgy megittasodott, hogy a „Magyarországról édes hazánkról” strófát a „Mennyszágodból édes hazánkból” strófával merte helyettesíteni? Nem egy alternatív zenei szubkultúra kenderfüstös szövegírója nyúlt kalandvágyból egyházi népénekünk botrányszagú átszabásához. Sokkalta ravaszabb, kígyóságát ez alkalommal nehezen kendőzhető hatalom hagyott tapintható, felmutatható nyomot maga után az 1991-ben kiadott Glória imakönyvben. A szlovákiai katolikus egyházon bévüli, felvidéki magyarok ellenében zajló szlovák nemzetépítés. A programkiáltványának is tekinthetjük az imakönyvben közölt hatalomittas szövegátszabásokat. A Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata által kiadott imakönyv, Ján Sokol érsek jóváhagyásával, Stefan Bíróczy cenzor neve alatt publikálta e szentségtörést.

Szellemi, kulturális és történelmi örökségünk kisajátítása a szlovák nemzetépítő érdekek

számára nemcsak felvidéki falvaink nevére, felvidéki viseleteinkre, de a világmagyarság szellemi tulajdonát képező egyházi énekeinkre is kiterjed.

Az érsek, Ján Sokol neve alatt kiadott imakönyvben nem csupán ezen egyházi énekünkől száműzték a magyar hazát. Az Isten hazánkért térdelünk elődbe egyházi énekben a hazánkért szavat is lecserélték, amiből az Isten népünkért térdelünk elődbe variáns keletkezett.

Az egyházi köntösökbe burkolódzott szlovák nemzetépítők a kilencvenes évek elején nem nézték jó szemmel, hogy a felvidéki magyar hívek a hazájukért imádkozzanak. Pedig az Isten hazánkért egyházi ének még megállhatta volna a helyét az önjelölt cenzorok előtt. Az Árpád-házból felemelkedő szentjeinket énekli meg ezen egyházi ének. Azon Árpád-háziakat kik a modern kori szlovák történetírás szerint a szlovákok uralkodói is voltak. Szlovákok uralkodói ide, szlovákok uralkodói oda, a felvidéki magyar hívek akkor se fohászkodjanak hazáért e szent uralkodókkal ajkukon. Véletlenül se imádkozzunk semmiféle hazáért, melyért az Isten előtt a magyar szentek erényei szólhatnának. Népert még csak-csak. Az egyházban munkálkodó szlovák nemzetépítők az egyházi énekeink ily nemű cenzúrázásával nyilvánosan kifejezték a felvidéki magyar katolikusokkal szemben táplált mély bizalmatlanságukat.

Az 1989-ben nagyszombati egyházmegye első érsekévé kinevezett Ján Sokol felvidéki magyar katolikusokkal szembeni bizalmatlanságát nem csupán az ő általa elfogadott imakönyvben érhetjük tetten.

A Pozsony melletti Dévényen 1996-ben megrendezett millecentenáriumi ünnepség főszervezője személyes ismerősöm. A magyar honfoglalás millecentenáriumának idején a Szent Nagy Konstantin Lovagrend aktív tagja volt. A lovagrendben a magyar ügyekért felelős tagként volt jelen, ezért illendőnek és fontosnak tartotta lovagtársait meghívni az ő szervezésében megrendezett ünnepségre. A meghívókat személyesen adta át lovagtársainak a lovagi ülésen, melyen meghívott excellenciaként megannyiszor a nagyszombati érsek, Ján Sokol is jelen volt. Az érsek azzal a megjegyzéssel fogadta a meghívót, hogy reméli, ez nem valami provokáció személye felé, hogy neki – Szlovákia első egyházi emberének – magyar nyelvű meghívót adnak át. Ez azért is volt megdöbbenítő, mert az érsek ékesszólóan beszéli a magyar nyelvet. A többi lovag, aki melleleg nem kisebb szlovákiai személyiség, mint az érsek, annak ellenére, hogy magyarul nem beszél, szívélyesen fogadta a meghívót. A magyar nyelvű szöveg láttára nem volt kisebbrendűségi rohamuk, mint Szlovákia első egyházi emberének.

Komáromban 1990 óta egy évente megtartott imanap ad keretet a felvidéki magyar hívek azon

igényének kifejezésére, mely egy magyar püspökség kialakítását kérvényezi Dél-Szlovákia területén a szlovákiai katolikus egyháztól. Az imanapra jeles egyházi, illetve világi személyiségek is meghívást kapnak. Az imanap szentmiséjének főcelebránsa szinte minden alkalommal Ján Sokol nagyszombati érsek volt, annak ellenére, hogy a szlovákiai katolikus egyházon belül a szlovák nemzeti jelleg fenntartásán és bővítésén munkálkodó egyik legbuzgóbb papról van szó. Eszmeisége, kijelentései, hangoztatott politikai véleménye a tanúbizonyság az egyházon belül alkalmazott szlovák nemzetépítő életfilozófiára. E köztudott tény ellenére az egyházi méltóság jelenlétét az imanapon a felvidéki, komáromi hívek nagyon üdvösnek tartják. Aki ezen imanapon nyílt szívvel valamikor is részt vett, észlelhette, hogy a magyar hívek szinte áhítattal tekintenek a köreikbe érkező szlovák egyházi fejedelemeire, titkon bizakodva abban, hogy ha egy ilyen magas rangú egyházi személyiség, mint Sokol érsek, velük együtt vesz részt az ájtatosságon, bizonyosan meghallgattatik az égiekhez szóló magyar püspökségért is elhangzó imájuk. Ellenben Ján Sokol érsek az imanap keretén belül elhangzott prédikációiban, személyes beszélgetéseiben, minduntalan az egyház egyetemességét hangoztatta és azt, hogy mi mindannyian egyek vagyunk Krisztusban és a megosztás nem jó számunkra – utalva ezzel a magyar püspökség, tehát a magyar egyházi ügyek elkülönülésének sürgősségére Szlovákiában. Az imanap szervezői résztvevői e megnyilvánulások ellenére abban a hitben éltek, hogy e magas rangú szlovákiai egyházi méltóságot megnyerték a magyar püspökség ügyének.

Felvidékieim sajnos nem csak ezen esetben adnak tanúbizonyságot kollektív naivitásról. E naiv elvárásban a felvidéki magyarság egyik népnemzeti jellemvonása érhető tetten, melyre fogyásunk egyik oka is kötődik. A modern felvidéki magyar társadalom nagyrészt a néhai paraszti néptömegek utóda. A parasztember egyenes szóból értő és egyenes szóra hallgató tudata nem szokta a magas fokú színtalálkodik mögötti politikai köntörfalazást. E tudat öröklődött át az ősi hittől együtt a modern felvidéki magyar néptömegekre. Nem vagyunk képesek látni, vagy ha látjuk, nem merjük tudatosítani, elfogadni azt a lehetséges tényt, hogy egy egyházi személy, egy szentéletű ember esetleg ellentétét cselekedheti annak, amit beszél, vagy amiért az imanap kapcsán adott helyzetben hivatott kiállni.

Az imanapon a meghívott világi személyiségek közt a magyar királyok kései utódai, a Habsburg-család tagjai is megfordulnak. A sorsának enyhüléséért imádkozó felvidéki magyarság a régi felségek utódainak érkezésére is felszisszen és reménykedve sóhajt, hogy most már enyhülésnek kell érkeznie, ha ilyen hatalmasságok imádkoznak velük együtt a felvidéki magyar lét javulásáért. Ám azokban kik tudatosítják az előző évszázadokban nemzeti létünket körülkulcsoló habsburgi politikát, azokat a Habsburg-utódok érkezése nem tölti el feltétlen derűs reménységgel.

1848-ban első Ferenc József tárgyalta a szlovák nemzeti érdekekért harcoló Stúrékkal a magyarok ellenében és Stúrék szabadcsapatai hátba is támadták a magyar szabadságharc

honvédjeit.

Reméljük az 1848-ban a magyar szabadságharc ellenében összeboruló császári politika és pánszlávizmus, most nem kísért újra a Habsburg-házi utódok leszármazottjai és Ján Sokol érsek komáromi imanapi szereposztásában. A képlet a régi lenne a forma új. Miért fontos és lényeges ezen eshetőségbe belegondolni? Azért, mert ha egy spirituális összefogásnak a vezetői az összefogás érdekében nem őszintén, vagy netán ellentétes célt követve cselekszenek, akkor azon esetben az összefogásban résztvevő köznép erőst meg van vezetve. S mi a jussa ilyen esetben a fohászkodó, Felvidék távol eső zugaiból reménykedve érkező magyar híveknek?

A mindenkori vezetőink már végre megérthetnék és azok is kik spirituális, morális példaként akarnak vagy próbálnak állni előttük, hogy a felvidéki magyar néplélek elvárja vélt vagy valós vezetőitől az egyenes kiállást és őszinte segíteni akarást a magyar megmaradás dolgában, mert a hamis, nem őszinte vezetés a felvidéki magyar néplélekben pusztítást okoz, s általa számbeli fogyást, közösségi bomlást hoz. E jelenség sérti az egyenes igaz szóval élő felvidéki magyar közösségi tudatot és igazságérzetet. A felvidéki magyar lelkiület e vonását legjobban talán a gömörországi Szilicén századok alatt kiforrott népdalunk tükrözi:

„Fölszántom a császár udvarát, belé vetem hazám búbaját, hadd tudja meg császár fölsége, mi terem a magyar szívébe. Bánat terem abban, búvetés, a magyar élete szenvedés, áldd meg, Isten, császár fölségét, ne sanyargassa magyar népét.”

Mi nem kívánunk egyebet csak azt, ami e népdalunkban közösségi történelmi tapasztalatként csapódott le. Azt, amivel a felvidéki magyar szellemiség e népdal által mindenkori vezetőinek üzen. Mégpedig azt, hogy igaz szívvel, őszinte meggyőződéssel képviseljenek bennünket fennmaradásunk, magyar megmaradásunk érdekében. Politikai és spirituális vezetőink ne éljenek vissza öröklött közösségi jóhiszeműségünkkel, mellyel ha visszaélnék, akkor az felvidéki népnemzeti létünket, megmaradásunkat ássa alá.

Az utóbbi évtizedekben számos múlt- és jelenkori politikai és egyházi vezetőnktől tapasztalhattunk olyan megnyilvánulásokat melyek nem éppen a felvidéki magyarok fennmaradását szolgálták, sőt nem egy esetben inkább az asszimilációt segítették elő. Az ilyen magyar közösségbomlasztó megnyilvánulások számos magyar falu és városközösség vezetőjénél is tetten érhetők.

Mint világi, úgy egyházi vezetőinknél is. A szlovákiai katolikus egyház alapját a felvidéki magyar katolikus hívek több mint 317 000 fős nyája is alkotja, mely Dél-Szlovákia területén lévő plébániákban oszlik meg.

E magyar katolikus nyáját a szlovák nemzetállam-építés közvetlen ezen plébániák élére helyezett egyes báránybőrbe bújt farkasok révén is mardossa. Következő alkalommal vázoljuk miként farkasulnak el egyes plébánosaink papjaink és válnak a szlovák nemzetállam-építés napszámosaivá a szlovák nemzetbe való beolvadásunk elősegítőivé és serkentőivé.

Jancsó Badacs Károly